ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 16ης Δεκεμβρίου 1976 *

Στην υπόθεση 33/76,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesverwaltungsgericht (τμήμα VII) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

1) **Rewe-Zentralfinanz eG,** Köln,

2) **Rewe-Zentral AG,** Köln,

και

Landwirtschaftskammer für das Saarland (Γεωργικό Επιμελητήριο του Σάαρ),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς τα άρθρα 5, 9 και 13, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους H. Kutscher, πρόεδρο, A. M. Donner και P. Pescatore, προέδρους τμήματος, J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, G. Bosco και A. Touffait, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J.-P. Warner
γραμματέας: A. Van Houtte

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με Διάταξη της 23ης Ιανουαρίου 1976, που περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 6 Απριλίου 1976, το BUNDESVERWALTUNGSGERICHT υπέβαλε, σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τρία ερωτήματα σχετικά με τα άρθρα 5, 9 και 13, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς περί της καταβολής τελών φυτοϋγειονομικού ελέγχου κατά την εισαγωγή γαλλικών μήλων από την αναιρεσείουσα στην κύρια δίκη το 1968· το Δικαστήριο είχε θεωρήσει τα εν λόγω τέλη ως επιβαρύνσεις αποτελέσματος ισοδύναμου προς δασμούς με την απόφασή του της 11ης Οκτωβρίου 1973 στην υπόθεση 39/73 (SLG. 1973, σ. 1039). Το αναιρεσίβλητο απέρριψε τις ενστάσεις με τις οποίες η αναιρεσείουσα είχε ζητήσει την ακύρωση των πράξεων επιβολής τελών και την επιστροφή των ποσών που είχαν καταβληθεί (πλέον τόκων), με την αιτιολογία ότι ήταν απαράδεκτες λόγω παρελεύσεως των προθεσμιών που ορίζει το άρθρο 58 του VERWALTUNGSGERICHTSORDNUNG.

3 Το πρώτο ερώτημα αναφέρεται στο αν σε περίπτωση που η διοίκηση κράτους μέλους παραβαίνει την απαγόρευση επιβολής επιβαρύνσεων αποτελέσματος ισοδύναμου προς δασμό (άρθρα 5, 9 και 13, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ), ο ενδιαφερόμενος κοινοτικός πολίτης έχει κατά το κοινοτικό δίκαιο αξίωση ακυρώσεως ή ανακλήσεως της διοικητικής πράξης και/ή επιστροφής του καταβληθέντος ποσού, ακόμα και όταν η διοικητική πράξη κατέστη απρόσβλητη λόγω απωλείας των προθεσμιών κατά τις εθνικές διαδικαστικές διατάξεις.

Το BUNDESVERWALTUNGERICHT ερωτά, δεύτερον, αν αυτό ισχύει, τουλάχιστον, όταν το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει την παράβαση της κατά το κοινοτικό δίκαιο απαγόρευσης και, τρίτον, σε περίπτωση που γίνει δεκτή αξίωση επιστροφής κατά το κοινοτικό δίκαιο, αν η αξίωση αυτή καταβολής είναι έντοκη και, αν ναι, από ποιο χρονικό σημείο και για ποιο ποσό.

Επί του πρώτου ερωτήματος

4 Ούτε το καθού ούτε το παραπέμπον δικαστήριο έχουν αμφιβολία ως προς το παράνομο της επιβολής των αμφισβητουμένων τελών.

Πρέπει πάντως να διευκρινιστεί ότι, μολονότι το άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου 13, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ, μπορούσε να προβληθεί μόλις μετά την 1η Ιανουαρίου 1970, τέλος της μεταβατικής περιόδου, η επιβολή των εν λόγω τελών ήδη πριν από το χρονικό αυτό σημείο ήταν παράνομη, και μάλιστα σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 159/66/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 1966 (ABL. 192 της 27ης Οκτωβρίου 1966) το οποίο κατάργησε αυτές τις επιβαρύνσεις ως προς τα οπωρολαχανικά από την 1η Ιανουαρίου 1967.

5 Η απαγόρευση που θέτει το άρθρο 13 της Συνθήκης, καθώς και το άρθρο 13 του κανονισμού 159/66/ΕΟΚ, έχουν άμεσο αποτέλεσμα και παρέχουν στους πολίτες δικαιώματα που τα εθνικά δικαστήρια υποχρεούνται να προστατεύουν.

Επομένως, κατ' εφαρμογή της αρχής της συνεργασίας που εκφράζεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να διασφαλίζουν τη νομική προστασία που απορρέει, για τους πολίτες, από το άμεσο αποτέλεσμα των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου.

Κατά συνέπεια, ελλείψει κοινοτικής ρυθμίσεως εν προκειμένω, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να καθορίσει τα αρμόδια δικαστήρια και να ρυθμίσει τις διαδικαστικές προϋποθέσεις των ενδίκων μέσων που πρέπει να διασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων που έλκουν οι πολίτες από το άμεσο αποτέλεσμα του κοινοτικού δικαίου, εξυπακούεται δε ότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν μπορούν να είναι λιγότερο ευνοϊκές από αυτές που αφορούν παρόμοια ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου.

Τα άρθρα 100 έως 102 και 235 της Συνθήκης επιτρέπουν, ενδεχομένως, τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για να αντιμετωπιστούν οι διαφορές των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών επί του προκειμένου θέματος, αν προκύψει ότι μπορεί να προκαλέσουν στρεβλώσεις ή να παρενοχλήσουν τη λειτουργία της κοινής αγοράς.

Ελλείψει τέτοιων μέτρων εναρμονίσεως, τα δικαιώματα που παρέχονται από το κοινοτικό δίκαιο μπορούν να ασκηθούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες που καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο.

Δεν μπορεί να ισχύσει τίποτε διαφορετικό παρά μόνο αν οι διαδικαστικοί αυτοί κανόνες και οι προθεσμίες έχουν ως αποτέλεσμα να καταστεί πρακτικά αδύνατη η άσκηση των δικαιωμάτων που τα εθνικά δικαστήρια υποχρεούνται να προστατεύουν.

Αυτό δεν συμβαίνει στην περίπτωση του καθορισμού ευλόγων αποκλειστικών προθεσμιών ασκήσεως ενδίκου μέσου.

Πράγματι, ο καθορισμός αυτών των προθεσμιών, όσον αφορά τις προσφυγές φορολογικής φύσεως, συνιστά εφαρμογή της θεμελιώδους αρχής της ασφάλειας δίκαιου που προστατεύει συγχρόνως το φορολογούμενο και τη διοίκηση.

6 Συνεπώς, στο πρώτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το κοινοτικό δίκαιο, κατά το παρόν στάδιο εξελίξεως, δεν εμποδίζει να αντιταχθεί στον ιδιώτη που προσβάλλει ενώπιον εθνικού δικαστηρίου απόφαση εθνικής αρχής λόγω αντιθέσεως προς το κοινοτικό δίκαιο η πάροδος των προθεσμιών ασκήσεως ενδίκου μέσου που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο, εξυπακούεται δε ότι οι διαδικαστικές προϋποθέσεις της αιτήσεως εννόμου προστασίας δεν μπορούν να είναι λιγότερο ευνοϊκές από αυτές που αφορούν παρόμοια ένδικα μέσα κατά το εθνικό δίκαιο.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

8 Το γεγονός ότι το Δικαστήριο έκρινε επί του ζητήματος της παραβάσεως της Συνθήκης δεν ασκεί επίδραση στην απάντηση που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

8 Ενόψει της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, το τρίτο ερώτημα δεν έχει πλέον αντικείμενο.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το BUNDESVERWALTUNGSGERICHT με Διάταξη της 23ης Ιανουαρίου 1976, αποφαίνεται:

1) Το κοινοτικό δίκαιο, κατά το παρόν στάδιο εξελίξεως, δεν εμποδίζει να αντιταχθεί στον ιδιώτη που προσβάλλει ενώπιον εθνικού δικαστηρίου απόφαση εθνικής αρχής λόγω αντιθέσεως προς το κοινοτικό δίκαιο η πάροδος των προθεσμιών ασκήσεως ενδίκου μέσου που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο, εξυπακούεται δε ότι οι διαδικαστικές προϋποθέσεις της αιτήσεως ενώμου προστασίας δεν μπορούν να είναι λιγότερο ευνοϊκές από αυτές που αφορούν παρόμοια ένδικα μέσα κατά το εθνικό δίκαιο.

2) Το γεγονός ότι το Δικαστήριο έκρινε επί του ζητήματος της παραβάσεως της Συνθήκης δεν ασκεί επίδραση στην απάντηση που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα.

Κρίθηκε από το Δικαστήριο στο Λουξεμβούργο στις 16 Δεκεμβρίου 1976.

Kutscher Donner Pescatore Mertens de Wilmars Sørensen

Mackenzie Stuart O'Keeffe Bosco Touffait

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Δεκεμβρίου 1976.

Ο γραμματέας
A. Van Houtte

Ο Πρόεδρος
H. Kutscher